

ESTETSKA KOMPONENTA KAO RAZLIČITI, SPONTANI KVALITET

Rezime: Umetnički izraz ili kvalitet kao namera umetnosti je namerna, svesna upotreba estetskih vrednosti. Deca spontano postižu estetske vrednosti koje njihov rad pretvaraju u umetničko delo bez namere da to urade. Na kraju krajeva, verovatno je tako nastala i sama umetnost. Ti estetski kvaliteti mogu biti naznačeni i mogu postići izvanredni kvalitet. Kvalitet pokušaja jednostavnog, kratkog, preciznog pisanog komentara o ovom dometu dečjeg likovnog stvaralaštva prirodno vezujemo za likovni tip u okviru koga se dešava nešto više. Na primer, koloristički tip deteta izuzetan je za osećaj boje sa uzbuđujućim dejstvom; prostorni tip deteta je podjednak osećaju za prostor i oblik u njemu.

Pronaći postupke jačanja percepcije estetskog kvaliteta, ponavljanje percepcije gledanja pauze i osveženje, uvodenje i grupno usaglašavanje iskustva je uočavanje estetskih vrednosti. Estetske vrednosti su možda jedini dokument stvaralaštva deteta po sebi. Taj dokument je više od toga, on deluje stvaralački i kao takvog ga prepoznajemo i prepoznajemo u sebi.

Ključne reči: deca, umetnost, estetika i značaj.

Analiza estetskih dometa u radovima dece predškolskog uzrasta

Verovatno je potpuno istraženo područje dečje psihološke, uzrasne i intelektualne darovitosti. Student, budući vaspitač, usvaja određene pojmove i vezuje ih za vizuelno iskustvo dečjih radova i procenjuje, posle tehničkih podataka, fazu razvoja, likovni tip deteta, uočava uzrasna uklapanja u razvoju ili ne, i na kraju, zapaža radove koji odskaču i koji imaju nešto što intuitivno identifikujemo kao produkt umetnosti. To je posebno postignuće male dece koje se javlja redovno. Javlja se češće ako su deca pravilno podstaknuta, motivisana, a iskustvo pokazuje da baš svako dete ponekad ostvari visoke domete u svojim radovima iako za to nema predispoziciju.

Već skoro desetak godina studenti na Visokoj školi strukovnih studija za vaspitače „Mihailo Palov” u Vršcu na časovima *Metodike likovnog vaspitanja* izrađuju panoje sa radovima dece predškolskog uzrasta. Ti panoi imaju naslov i tabelarno objašnjenje i podatke o svakom radu: inicijali, godište, pol, tema, tehnika, materijal, faze likovnog razvoja i likovni tip deteta sa mogućim napomenama o ostvarenim i umetničkim, ili likovnim, ili estetskim kvalitetima.

Analiza dečjih radova postaje stručna rutina sve do trenutka kada treba kvalifikovati i formulisati estetsku umetničku likovnu sadržinu. Koja je terminologija usvojena i šta ona znači? Šta su to umetnički, šta su estetski, a šta likovni dometi? Kvalifikovati i odrediti likovni tip deteta prema podacima iz dečjeg rada moguće je zbog jasne usvojene terminologije koja je pozajmljena iz velike

moderne usmerenosti – ekspresivan, konstruktivan, koloristički tip. Tu se uvežbavanjem postiže visoka doslednost i tačnost. Problem nastaje kad objektivno osetimo da u dečjem radu ima još nekih dometa i vrednosti. Objektivno osećanje kao reakcija na percepciju estetske organizacije viđenog svojsta je u svakom čoveku, dakle, u studentu – budućem vaspitaču. Problem nastaje oko usaglašene terminologije. Izdvojiti iz dečjeg rada i uočiti pre toga formalno rešenje, imenovati ga... Da li to treba prepustiti umetnicima i likovnim kritičarima, i zašto bi vaspitačima bila neophodna kompetencija za tako visoku suptilnu samorefleksivnu kvalifikaciju? Sva likovno darovita deca neće postati i umetnici. Ali i snažna jasna iskustva u procesu likovnog rada male dece postaju veliki temelj, stub njihove buduće samosvesti, volje, sigurnosti u sebe i poveravanje u čudesno iskustvo stvaralačke intuicije; sve to u vreme koje dolazi sa sve manje sigurnosti i rutine. Bitno je da je poseduje svako ko želi i da uhvati pravac sa promenama. Da li je potrebno ulaziti u analizu i pokušavati objasniti magiju u strukturi spontano nastalog daljeg rada koji možemo nazvati umetničkim? Osim profesionalnog ponašanja, da li je to iskustvo potrebno vaspitačima, roditeljima i nekoj drugoj publici? Pre toga postavimo pitanje – zašto uopšte idemo u galerije i muzeje i šta tamo vidimo i kakvo iskustvo posle ponese sa sobom? Kakvo kreativno iskustvo i da li nam je to potrebno i kako ga možemo upotrebiti? U svetu koji nam postaje sve nerazumljiviji i nedohvatljiv, šansa koju pruža darovitost i uvid u njegove tajne šeme – metod aktiviranja, prepoznati njen šapat, šansa je da ostanemo u životnoj igri. Signali umetničkog doživljaja estetskih dometa su, ustvari, prepoznavanje kreativne šeme čak i u dečjem radu koji postižu profesionalni umetnici, ponekad je ostvare i darovita deca, i redovno nemušto uzbuđuju pažnju svakog čovek. Problem je što običan čovek ne ume ni kod sebe ni u umetničkim ostvarenjima da dekodira stvaralačku prevratničku strukturu, i to da stavlja u poziciju u koju jeste. Da li postoji mogućnost da pasivni posmatrač, čovek, iskustvo o kreativnosti, čak i dečjeg rada, prepozna kao iskustvo, kao mentalni transfer koji, kao što je umetnost oduvek radila, i podstiče svoju volju, inicijativu i prevratničko ponašanje?

Da li su radovi darovite dece tek usputni dokumenti njihovog razvoja ili neki od tih radova mogu imati značaj i za druge ljude slično onima u galerijama i muzejima?

Pri odlasku u galerije i muzeje posetilac je prilično bespomoćan jer se nalazi sâm pred delom o kome možda nešto zna, ali baš o tajni koja ga izdvaja i kvalifikuje da je to – umetnost.

Iskustvo kreativnosti, sem sećanja na kritičko uzbuđenje, lakše ponese sa sobom, ako ga imenujemo u pojmovima koji lakše prizivaju umetnička iskustva. Da li je čovek danas uopšte u poziciji da mu to treba? Dekodiranje likovnih umetničkih struktura vraća nas na početak priče o stvaralaštvu samom. Šta je to?

Pokušaj analize

Koloristički tip deteta ukazuje na spontanu upotrebu boja, a darovitost u tom opredeljenju je osećanje više funkcije izbora i odnosa boja. One proizvode osećanje višeg reda, ali kako ga, kao verbalno iskustvo, podeliti i sa drugima?

Tonovi ili akordi u muzici prepoznaju se u kontekstu tišine ponavljanja i precizne terminologije. To je dug proces koji rezultira visokom doslednošću. Kako učiti posmatranje slika, sâm ili grupno, kad je estetska kontemplacija bukvalno proterana iz našeg iskustva? Gde pročitati termine, uzeti ih da bi se uočene vrednosti markirale i tekstualno, ai prizvale osećajno?

Ovo se ne uči na likovnim akademijama, posebno ne u današnjim.

Tomislav Suhecki, MA

Preschool Teacher Training College „Mihailo Palov”

Vrsac

AESTHETIC COMPONENT AS DIFFERENT, SPONTANEOUS QUALITY

Summary: The artistic expression or quality of work as the goal of art is a purposeful, conscious usage of aesthetic qualities. Children spontaneously acquire aesthetic qualities which their work transforms into a work of art without the intention to do this. Ultimately, this is probably the way in which art was created in the first place. These aesthetic qualities can be indicated and can achieve a spectacular quality. The quality of an attempt at a simple, concise, precise written comment of this domain of children’s visual art creation is naturally linked to the creative type within which the process is happening. For example, the coloristic type of child is has an exquisite feeling for colors which awaken a sense of excitement; the environmental type of child has an exquisite sense for space and shapes in it.

Finding actions for the strengthening of the aesthetic quality perception, the repetition of viewing pauses and refreshment, introduction and group harmonization of experiences is noticing aesthetic values. Aesthetic values are maybe the only document of the child’s creative output in itself. This document is more than that, it has a creative function and as such we can recognize it within ourselves.

Key words: children, art, aesthetics, importance.